

Sygn. akt IV U 213/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 04 kwietnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Bogusław Łój

Protokolant: sekretarz sądowy Joanna Dejewska vel Dej

po rozpoznaniu w dniu 21 marca 2019 r. w Zielonej Górze

odwołania Starostwa Powiatowego w Ś.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 13.12.2018 r. znak (...)

przy udziale zainteresowanej Z. B.

o składki

I. oddala odwołanie;

II. zasądza od odwołującego Starostwa Powiatowego w Ś. na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Bogusław Łój

Sygn. akt IV U 213/19

UZASADNIENIE

Decyzją z 13.12.2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że przychód uzyskany przez Z. B. z tytułu zatrudnienia w Starostwie Powiatowym w Ś., wypłacony przez płatnika składek z tytułu dofinansowania kosztów wypoczynku urlopowego organizowanego we własnym zakresie, w wysokości i za miesiące podane w decyzji, stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) oraz ubezpieczenie zdrowotne.

Jako podstawę prawną decyzji organ rentowy wskazał art. 83 ust. 1 pkt 3, art. 18 ust. 1 i art. 20 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 9 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 81 ust. 1 ustawy z 27.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

W uzasadnieniu powołano się dodatkowo na przepisy art. 8 ust. 1-2 ustawy z 04.03.1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zdaniem organu rentowego, sposób określenia progów dochodowych i wysokości świadczeń wymienionych w decyzji sprawił, że świadczenia zostały wypłacone niezgodnie z tą ustawą, a tym samym nie mogą być uznane za świadczenia określone w ustawie i nie mogą zostać wyłączone z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne w myśl § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i

rentowe. Wobec powyższego, świadczenia te stanowią przychód ze stosunku pracy, a co za tym idzie podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

W odwołaniu od tej decyzji płatnik składek – Starostwo Powiatowe w Ś. wniósł o zmianę decyzji w całości poprzez stwierdzenie, że wypłacone na rzecz pracownika świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych z tytułu dofinansowania kosztów wypoczynku urlopowego organizowanego we własnym zakresie w latach 2015, 2016 i 2017 nie stanowią przychodu uzyskanego przez pracownika z tytułu zatrudnienia.

Odwołujący wniósł ponadto o zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu płatnik nie zgodził się w całej rozciągłości ze stanowiskiem pozwanego, zarzucając pozwanemu nadinterpretację art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Płatnik podał, że żaden przepis prawa nie wskazuje na zakres oraz wartość różnicowania wypłacanych świadczeń dla poszczególnych pracowników. Zatem w niniejszej sprawie rozważenia wymagał tylko sposób ustalenia kryterium socjalnego przez płatnika. Każdy pracownik otrzymujący świadczenie z funduszu, przed złożeniem wniosku o dofinansowanie, składał na początku każdego roku oświadczenie o łącznym dochodzie netto w jego gospodarstwie domowym.

Nie była to przesłanka jedyna. Komisja socjalna przyznawała uznaniowo świadczenia na podstawie regulaminu tylko tym osobom, które o nie wystąpiły. Element socjalny realizował się w przyznawaniu świadczeń w niejednakowej wysokości.

W regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych obowiązującym u strony odwołującej się istnieje podstawa do sfinansowania świadczeń socjalnych, a środki na ten cel rzeczywiście pochodzą z odrębnego rachunku bankowego, utworzonego zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 12 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Na podstawie oświadczeń pracowników o dochodach netto na członka rodziny z 2008 r. przyjęto jako kryterium socjalne wartości w trzech progach dochodowych, co daje wystarczający wyraz sytuacji materialnej uprawnionego do świadczenia.

Płatnik nadmienił też, że żaden z pracowników nie podważał sposobu ustalania sytuacji majątkowej oraz nie kwestionował wartości przyznawanych świadczeń.

Podsumowując, w ocenie płatnika, sporne świadczenia socjalne mieściły się i mieszczą w definicji świadczeń wyłączonych z podstawy wymiaru składek rozporządzeniem MPiPS z 18.12.1998 r., jako wypłacone zgodnie z art. 8 ust. 1 ww. ustawy.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, podtrzymując stanowisko zajęte w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

Płatnik składek – Starostwo Powiatowe w Ś. w latach 2015-2017 wypłacał swoim pracownikom, w tym ubezpieczonej Z. B. świadczenia finansowane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych na wypoczynek urlopowy organizowany przez pracownika we własnym zakresie.

/okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego/

Zarządzeniem nr 10/13 z 25.03.2013 r. Starosta (...) wprowadził regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych Starostwa Powiatowego w Ś..

W regulaminie postanowiono, że środki funduszu przeznacza się na dofinansowanie kosztów uczestnictwa osób uprawnionych do korzystania z funduszu w różnych rodzajach i formach działalności socjalnej organizowanej przez zakład pracy, a zwłaszcza na wypoczynek urlopowy organizowany przez pracownika we własnym zakresie na podstawie planu urlopu na dany rok kalendarzowy (§ 5 ust. 1 pkt 1).

Kolejność przyznawania świadczeń z funduszu i ich wysokość uzależnia się od życiowej, rodzinnej i materialnej sytuacji osoby uprawnionej (§ 7 ust. 3).

Osoba ubiegająca się o przyznanie świadczenia socjalnego dofinansowanego ze środków funduszu przedkłada wyznaczonym przez pracodawcę członkom komisji ds. zakładowego funduszu świadczeń socjalnych następujące dokumenty: 1) oświadczenie o wysokości dochodu netto uzyskiwanego przez wszystkich członków rodziny wymienionych w § 6 regulaminu prowadzących wspólne gospodarstwo domowe (bez ujmowania w nich zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych) do 15 marca każdego roku kalendarzowego za rok poprzedni wypełniony wg wzoru stanowiącego załącznik

do regulaminu; 2) wniosek o przyznanie świadczenia, wypełniony wg wzoru stanowiącego załącznik do regulaminu (§ 8 ust. 1).

Podstawę wyliczenia wysokości świadczenia socjalnego przyznawanego osobom uprawnionym do korzystania z funduszu stanowi średni miesięczny dochód netto za rok poprzedzający, przypadający na 1 członka w rodzinie uprawnionego (§ 9 ust. 1).

Osoby uprawnione wymienione w § 6 ust. 1 pkt 1 i 2, a korzystające z wypoczynku urlopowego organizowanego we własnym zakresie, mogą korzystać z dofinansowania ze środków funduszu raz na rok. Podstawą wypłaty dofinansowania jest złożenie zatwierdzonego wniosku urlopowego obejmującego co najmniej 14 kolejnych dni kalendarzowych (§ 10 ust. 1).

Oświadczenie o liczbie aktualnie zamieszkujących z pracownikiem osób i dochodzie miesięcznym netto zawierało trzy progi dochodowe: do 1 200 zł (próg I), od 1 200 do 1 500 zł (próg II) i powyżej 1 500 zł (próg III). Osobne oświadczenie wskazywało na to, w jakim progu dochodowym mieści się łączny dochód netto w gospodarstwie dochodowym pracownika za rok poprzedni.

Od 10.02.2017 r. wprowadzono jedno oświadczenie obejmujące dane dotyczące liczby osób prowadzących z pracownikiem gospodarstwo domowe i w jakim progu dochodowym mieści się łączny dochód netto w gospodarstwie dochodowym pracownika za rok poprzedni.

/okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego, w

tym k. 61-73, 77-97/

Zarządzeniem nr 9/15 z 19.03.2015 r., Starosta (...) wprowadził wysokość świadczenia urlopowego w zależności od progu:

- I próg – 1 050,00 zł;

- II próg – 1 040,00 zł;

- III próg – 1 030,00 zł.

Zarządzenie weszło w życie z dniem podjęcia.

Od 10.02.2017 r. obowiązywały takie same kwoty świadczenia.

/okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego, w

tym k. 75, 95/

Progi dochodowe obowiązują od 12.01.2009 r. Zostały ustalone na podstawie oświadczeń pracowników o dochodach netto na członka rodziny z 2008 r. Zgodnie z instrukcją archiwalną i jednolitym rzeczowym wykazem akt, dokumenty te posiadały kategorię B5 i zostały zniszczone.

/okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego, w

tym k. 35/

Spośród 73 pracowników, którzy otrzymali w 2015 r. dofinansowanie do wypoczynku urlopowego pracownika, świadczenie w wysokości 1 050,00 zł otrzymało 7 osób, w wysokości 1 040,00 zł – 14 osób, 1 030,00 zł – 52 osoby.

Spośród 76 pracowników, którzy otrzymali w 2016 r. dofinansowanie do wypoczynku urlopowego pracownika, świadczenie w wysokości 1 050,00 zł otrzymało 15 osób, w wysokości 1 040,00 zł – 11 osób, 1 030,00 zł – 48 osób.

Spośród 76 pracowników, którzy otrzymali w 2017 r. dofinansowanie do wypoczynku urlopowego pracownika, świadczenie w wysokości 1 050,00 zł otrzymało 13 osób, w wysokości 1 040,00 zł – 13 osób, 1 030,00 zł – 50 osób.

/okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego, w

tym k. 101-103, 203-205, 315-317/

W zestawieniu siedmiu pracowników przykładowo wskazanych przez płatnika, uwzględniającym faktyczne dochody netto uzyskiwane przez wszystkich członków rodziny, prowadzących wspólne gospodarstwo domowe, w latach 2014-2016: osoba, której dochód na osobę w rodzinie za 2014 r. wyniósł 937,94 zł, otrzymała w 2015 r. świadczenie w kwocie 1 050,00 zł, a osoba, której dochód na osobę w rodzinie za 2014 r. wyniósł 4 168,93 zł, otrzymała w 2015 r. świadczenie w kwocie 1 030,00 zł. Osoba, której dochód na osobę w rodzinie w 2015 r. wyniósł 1 053,34 zł, otrzymała w 2016 r. świadczenie w kwocie 1 050,00 zł, a osoba, której dochód na osobę w rodzinie wyniósł 5 606,77 zł, otrzymała w 2016 r. świadczenie w kwocie 1 030,00 zł. Osoba, której dochód na osobę w rodzinie w 2016 r. wyniósł 1 143,50 zł, otrzymała w 2017 r. świadczenie w kwocie 1 050,00 zł, a osoba, której dochód za osobę w rodzinie wyniósł 6 397,82 zł, otrzymała w 2017 r. świadczenie w kwocie 1 030,00 zł.

/okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego, w

tym k. 439/

Z tytułu dofinansowania kosztów wypoczynku urlopowego organizowanego przez pracownika we własnym zakresie z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych zainteresowana Z. B. uzyskała przychód w następujących miesiącach i wysokości:

- sierpień 2015 r.- 1.030 zł;

- sierpień 2016 r.- 1.030 zł

/okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego/

Świadczenia były zainteresowanej wypłacane na podstawie złożonych wniosków i oświadczeń stanowiących załączniki do regulaminu, według zasad opisanych w tym regulaminie.

/okoliczności niesporne, ustalone na podstawie dokumentów, k. 4-10 akt

Płatnik składek nie uwzględnił w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) oraz ubezpieczenie zdrowotne powyższych przychodów uzyskanych przez zainteresowaną z tytułu dofinansowania kosztów wypoczynku urlopowego organizowanego przez pracownika we własnym zakresie z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

/okoliczności niesporne, ustalone na podstawie akt organu rentowego/

Sąd zważył, co następuje.

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadza się do rozstrzygnięcia, czy kwoty świadczeń z tytułu dofinansowania kosztów wypoczynku urlopowego organizowanego przez pracownika we własnym zakresie, wypłaconych ubezpieczonemu z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych przez płatnika, stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.), podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe ubezpieczonych będących pracownikami stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 ustawy, co oznacza przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z wyłączeniami przewidzianymi rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (j.t. Dz.U. z 2017 r. poz. 1949).

Zgodnie zaś z art. 20 ust. 1 ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe, z zastrzeżeniem ust. 2 i ust. 3.

Natomiast na mocy art. 81 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (j.t. Dz.U. z 2018 r., poz. 1510 ze zm.), do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, z zastrzeżeniem ust. 5, 6 i 10 (przy czym ust. 6 stanowi, iż podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, potrąconych przez płatników ze środków ubezpieczonego, zgodnie z przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych).

Stosownie do art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r. poz. 1509 ze zm.), przychód, którego źródłem jest stosunek pracy, obejmuje - jak stanowi art. 12 ust. 1 tej ustawy - wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze lub ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Z art. 11 ust. 1 ustawy o PIT wynika zasada, zgodnie z którą przychodem są otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń. Według regulacji zawartej w przytoczonym przepisie, aby pieniądze i wartości pieniężne mogły być traktowane jako przychód, wystarczy, by były one postawione do dyspozycji podatnika, natomiast żeby świadczenia w naturze i inne nieodpłatne świadczenia były uznane za przychód, konieczne jest otrzymanie tych świadczeń.

Otrzymanie świadczenia, jako realne przysporzenie, przejawia się w przyroście majątku podatnika.

Podstawy wymiaru składek nie stanowią pewne rodzaje przychodów, które – na podstawie upoważnienia z art. 21 ustawy o systemowej – określa w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw zaopatrzenia społecznego.

Wydane na podstawie tej delegacji rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, wyłącza w § 2 ust. 1 pkt 19 z podstawy wymiaru składek przychody w postaci świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Z literalnego brzmienia tego przepisu wynika, że przedmiotowe wyłączenie dotyczy jedynie środków przeznaczonych na cele socjalne.

Skoro natomiast ustawodawca nie definiuje jednocześnie w powyższym akcie prawnym pojęcia „środków na cele socjalne”, jego treść należy przyjąć w oparciu o przepisy ustawy z 04 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1316 ze zm.).

W związku z powyższym zasadne jest stwierdzenie, że z funduszu mogą być finansowane tylko te rodzaje działalności socjalnej, które są objęte ustawową definicją pojęcia „działalność socjalna”, zawartą w art. 2 pkt 1 wyżej wskazanej ustawy.

Zgodnie natomiast z tym przepisem, działalność socjalna pracodawcy może przejawiać się jako usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, sprawowanej przez dziennego opiekuna lub nianię, w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej – rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową.

Środki zakładowego funduszu socjalnego pracodawca może przeznaczyć również na dofinansowanie zakładowych ośrodków wczasowych i kolonijnych, domów wypoczynkowych, sanatoriów, ogrodów działkowych, obiektów sportowo rekreacyjnych, żłobków, klubów dziecięcych i przedszkoli oraz obiektów służących działalności kulturalnej.

A contrario wyklucza to finansowanie z funduszu socjalnego takich świadczeń socjalno-bytowych, których pracodawca udziela pracownikom w związku z ich zatrudnieniem i przede wszystkim w celu zaspokojenia swoich interesów, np. zakwaterowanie w hotelach pracowniczych, dowóz do pracy, wyżywienie, stypendia szkoleniowe.

Zgodnie więc z cytowanym § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia z 18.12.1998 r., podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Przepis art. 8 ust. 1 ustawy z 04 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych wyznacza zasadę, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Przepis art. 8 ust. 2 ww. ustawy stanowi z kolei, że zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu z uwzględnieniem ust. 1 oraz zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie.

Stan faktyczny sprawy jest w istocie niesporny.

Odwołujący wypłacił ubezpieczonej świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w miesiącach i kwotach podanych w decyzji z tytułu dofinansowania kosztów wypoczynku urlopowego organizowanego przez pracownika we własnym zakresie.

Nie ma sporu co do treści postanowień obowiązującego u płatnika regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz sposobu ich realizacji, czyli trybu przyznawania świadczeń, analizowanych przez komisję kryteriów i

oświadczeń składanych przez pracowników. Fakty co do tych okoliczności wynikają z dokumentacji zgromadzonej w aktach organu rentowego, której autentyczność nie została zakwestionowana przez żadną ze stron.

Spór dotyczy wyłącznie charakteru prawnego analizowanych świadczeń.

Mając na uwadze zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy należało uznać, że trafną jest ocena organu rentowego, iż przychód osiągnięty z tytułu tych świadczeń, nie podlega wyłączeniu z podstawy wymiaru składek.

Jakkolwiek stosowany regulaminowy tryb przyznawania świadczeń nie może budzić zastrzeżeń co do prawidłowości z punktu widzenia celu ich wpłaty, podobnie jak same kryteria ich różnicowania (wprowadzono trzy progi dochodowe, do 1 200 zł, od 1 200 zł do 1 500 zł i powyżej 1 500 zł, a pracownicy składali oświadczenia o stanie rodzinnym w gospodarstwie domowym), to jednak nie można uznać, że świadczenia te w rzeczywistości realizowały cel socjalny. Faktycznie bowiem nie doszło do realnego ich zróżnicowania co do wysokości, co w konsekwencji powodowało, że świadczenia były przyznawane w niemal identycznej wysokości, niezależnie od sytuacji życiowej, rodzinnej i majątkowej poszczególnych pracowników.

Świadczenia, wynoszące 1 030 zł, 1 040 zł lub 1 050 zł, różniły się co do wysokości jedynie kwotą 10 zł., co daje różnicę 20 zł. między progiem dochodowym najwyższym a najniższym. Jest to różnica pozorna, wynosząca jedynie 0,97% kwoty najniższego świadczenia, a 0,95 % świadczenia najwyższego. Można więc uznać, że były to świadczenia praktycznie tożsame. Znikome różnice tylko pozorują ich rozróżnienie na podstawie kryteriów przewidzianych w ustawie, powtórzonych w regulaminie obowiązującym u płatnika.

Skoro więc zróżnicowanie wysokości świadczeń było pozorne, a świadczenia należy zakwalifikować jako jednego rodzaju, o praktycznie jednakowej wysokości, to świadczenia te nie realizowały celu socjalnego. Nie były one rzeczywiście uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika, ani nie prowadziły do zniwelowania różnic w sytuacji ekonomicznej poszczególnych pracowników.

Sąd podziela pogląd wyrażony w orzecznictwie, zgodnie z którym działalność socjalna określona w przepisie art. 2 pkt 1 u.z.f.ś.s. zakreśla cel, na jaki można wydatkować środki funduszu, zaś art. 8 ust. 1 u.z.f.ś.s. kształtuje kryteria wydatkowania tych środków. Jest to relacja przedmiotowo-podmiotowa. Oba czynniki zakreślają kierunek wydatkowania środków, przy czym „działalność socjalna” wskazuje na dopuszczalne formy usług i pomocy, zaś kryteria socjalne precyzują podmiotowo, kto jest do nich uprawniony. Cel zakreślony w § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia z 18.12.1998 r. odnosi się przede wszystkim do uznanych przez ustawodawcę obszarów, w jakich ma być realizowany. Nie można jednak uznać, że cel ten odnosi się wyłącznie do strony przedmiotowej. Przepis ten, odwołując się do pojęcia „celu socjalnego”, nie może być interpretowany w całkowitym oderwaniu od indywidualnych warunków przeznaczenia środków. W przypadku uznania, że przepis ów dotyczy wyłącznie tego, na co środki mają być przeznaczone (strona przedmiotowa), w pełni akceptowalne byłyby wypłaty „po równo”, a nawet zakupy artykułów luksusowych, byleby tylko środki pochodziły ze zgromadzonych na rachunku zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Taka wykładnia jest nie do przyjęcia w świetle przepisów ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, które w odniesieniu do świadczeń ulgowych kształtują zasadę indywidualnych warunków rozdysponowywania środków w oparciu o kryteria podmiotowe. Przepis rozporządzenia nie powinien być interpretowany w opozycji do przepisów rangi ustawowej, które regulują dany system. Separacja celu socjalnego od kryteriów podmiotowych prowadzić by mogła właśnie do całkowitej dowolności i uznaniowości w dysponowaniu środkami funduszu, a co za tym idzie do wypłat, stanowiących ukryte przychody pracowników, które nie powinny się uchylać od danin publicznych (por. wyrok SA w Łodzi z 17.10.2017 r., sygn. akt III AUa 1406/16, LEX nr 2409335).

W niniejszej sprawie mamy do czynienia z sytuacją rozdawania świadczeń „po równo” (czy też prawie „po równo”, z różnicą wynoszącą mniej niż 1% w relacji do wysokości świadczenia), a więc z sytuacją nieakceptowalną w świetle zasad wynikających z cytowanych wyżej przepisów.

Taki stan rzeczy doprowadził w praktyce do sytuacji absurdalnych w świetle celów, które powinny być realizowane poprzez dysponowanie środkami z funduszu. Pozwany bowiem trafnie podnosił, że zróżnicowanie dochodów w rodzinach pracowników w porównaniu do zróżnicowania spornych świadczeń pozostawało w rażącej dysproporcji.

Pracownik, u którego dochód netto za 2014 r. wynosił 937,94 zł na osobę w rodzinie, otrzymał świadczenie za 2015 r. wynoszące 1 050,00 zł, podczas gdy świadczenie pracownika o takim dochodzie wynoszącym 4 168,93 zł wynosiło 1 030,00 zł. Daje to różnicę około 2% w wysokości otrzymanego przez te osoby świadczenia, podczas gdy różnica w wysokości dochodów na członka rodziny to stosunek ok. 445%.

W kolejnych latach również występowały tego rodzaju nierówności – przy podziale świadczeń w 2016 r., gdy różnica w wysokości otrzymanego świadczenia wyniosła 2% przy stosunku różnicy w wysokości dochodów na członka rodziny 532%, a w 2017 r. wartości te wynosiły odpowiednio 2% i 559%.

Są to wyliczenia oparte na oświadczeniach o dochodach poszczególnych pracowników, przedłożonych przez stronę odwołującą odnośnie siedmiu wybranych dla przykładu osób (akta kontroli, str. 183-198, 297-312, 373-388).

Owszem, oświadczenia składane w niniejszej sprawie mogą być wystarczającym źródłem informacji, a progi dochodowe przyjęte przez płatnika mogą stanowić wystarczające kryterium zróżnicowania pracowników, tyle że, gdy wszyscy ci pracownicy otrzymują w zasadzie tyle samo pieniędzy, nie może być mowy o realizacji celów funduszu.

„Kryterium socjalne”, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, wyraźnie wiąże zasadę korzystania z ulgowych usług i świadczeń z sytuacją życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych. Istnieje bowiem ścisły związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną, sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Im sytuacja osoby uprawnionej jest trudniejsza, tym wyższe przysługuje mu świadczenie (por. wyrok SA w Warszawie z 27.09.2016 r., sygn. akt III AUa 475/15, LEX nr 2157760). Wprowadzenie trzech progów, w ramach których świadczenia różnią się o 10 zł, nie doprowadziło do realnego zróżnicowania świadczeń. Tym samym, wypłacając niemal identyczne kwoty, pracodawca nie powiązał wysokości świadczeń z sytuacją życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych.

Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Dysponent środków z Funduszu powinien zatem ustalać takie kryteria, takie progi dostępności świadczeń, jak i takie zróżnicowanie ich wysokości, aby urzeczywistnić ustawowy cel zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, tj. niwelowanie różnic w poziomie życia pracowników. Nie może być tak, że płatnik przyznaje świadczenia „wszystkim po równo” (por. wyrok SA w Poznaniu z 06.07.2016 r., sygn. akt III AUa 1999/15, LEX nr 2115474). Nie sposób przyjąć, że świadczenia tej wysokości, co wypłacane w sprawie, różniące się jedynie o 10 zł, w jakikolwiek sposób wyrównują sytuację majątkową osób uprawnionych.

Ponadto trzeba zwrócić uwagę, jak szerokiej grupy pracowników dotyczyła wypłata świadczeń na powyższych zasadach. Analiza zestawień świadczeń przyznanych wszystkim uprawnionym pracownikom płatnika prowadzi do wniosku, że wszyscy uprawnieni pracownicy (było ich od 73 do 76) otrzymywali świadczenia niemal w tej samej wysokości. Tymczasem – jak stwierdzono w orzecznictwie – jest mało prawdopodobne, by dwie osoby uprawnione pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka (lub bardzo zbliżona) pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości. Tym bardziej więc możliwość taką należy wykluczyć, gdy uprawnionymi jest kilka, kilkanaście czy kilkadziesiąt osób. Wymogiem bezwzględnie obowiązującym jest uzależnienie przyznawania świadczeń z funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej (por. wyrok SA w Krakowie z 15.04.2015 r., sygn. akt III AUa 1064/14, LEX nr 1683312).

Odnosząc się jeszcze do stanowiska płatnika – to, że żaden przepis nie formułuje sztywnych minimalnych różnic w przydzielanych świadczeniach, nie znaczy, że różnice te mogą być określone pozornie. Skoro bowiem istnieje obowiązek uwzględniania kryterium socjalnego, to właśnie stąd wynika obowiązek odpowiedniego (dostatecznie wyraźnego) zróżnicowania świadczeń. Jeżeli dochody pracowników się różnią (co znalazło odzwierciedlenie w trzech

progach dochodowych), to bez zróżnicowania świadczeń nie może być mowy o uwzględnieniu różnej sytuacji życiowej pracowników, skoro każdy z nich, niezależnie od dochodu, dostaje z funduszu tyle samo lub prawie tyle samo pieniędzy.

Można też na marginesie zaznaczyć, odnośnie samych progów dochodowych, że skoro zostały one ustalone raz, na podstawie oświadczeń pracowników z 2008 r. (które zresztą zostały już zniszczone), to trudno uznać, że te progi odnoszą się do aktualnej sytuacji życiowej i zarobkowej pracowników.

Odwołujący się przyznał więc zainteresowanej świadczenie socjalne niezgodnie z powołanymi regulacjami ustawy z 04 kwietnia 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, w związku z czym nie może skorzystać z uprzywilejowania przyznanego tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych. Konsekwentnie, należało uwzględnić w podstawie wymiaru składek przychody ubezpieczonej uzyskane z tytułu z tytułu dofinansowania kosztów wypoczynku urlopowego organizowanego we własnym zakresie, w wysokości i okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji.

Z tych względów, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z przepisami powołanymi powyżej, orzeczono jak w punkcie I sentencji wyroku.

O kosztach procesu w punkcie II sentencji postanowiono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 265), przyznając wynagrodzenie minimalne w każdej z połączonych do łącznego rozpoznania spraw.

Zgodnie z tym ostatnim z powołanych przepisów, stawki minimalne wynoszą 180 zł w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego oraz w sprawach dotyczących podlegania ubezpieczeniom społecznym.

Niniejsza sprawa, jako ta, której przedmiotem jest podstawa wymiaru składek, również jest sprawą dotyczącą podlegania ubezpieczeniom społecznym, bowiem od jej rozstrzygnięcia zależy zakres obowiązków ubezpieczeniowych płatnika składek i ubezpieczonego, jak również rozmiar ewentualnych uprawnień ubezpieczonego.

Niezależnie od powyższego, nie może umknąć cel nowelizacji tego przepisu, dokonanej rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 września 2017 r. (Dz.U.2017.1799), w reakcji na treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2016 r. III UZP 2/16 (LEX nr 2071356).

Otóż celem tym, jest ujednoczenie opłat z tytułu zastępstwa procesowego we wszystkich sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.